

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

13. travnja 2010. (*)

„Građanstvo Unije – Članci 18. i 21. UFEU-a – Direktiva 2004/38/EZ – Članak 24. stavak 1. – Sloboda boravka – Načelo nediskriminacije – Pristup visokom obrazovanju – Studenti državljani jedne države članice koji odlaze u drugu državu članicu kako bi se tamo obrazovali – Ograničenje upisa nerezidentnih studenata u sveučilišne programe u području javnog zdravlja – Opravdanost – Proporcionalnost – Rizik za kvalitetu obrazovanja u području medicine i paramedicine – Rizik nedostatka diplomiranih studenata u stručnim sektorima javnog zdravlja”

U predmetu C-73/08,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 234. UEZ-a, koji je uputio Cour constitutionnelle (Ustavni sud, Belgija), odlukom od 14. veljače 2008., koju je Sud zaprimio 22. veljače 2008., u postupku

Nicolas Bressol i dr.,

Céline Chaverot i dr.

protiv

Gouvernement de la Communauté française,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: V. Skouris, predsjednik, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, R. Silva de Lapuerta i C. Toader, predsjednici vijeća, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Schiemann, J. Malenovský (izvjestitelj), T. von Danwitz, A. Arabadjiev i J.-J. Kasel, suci,

nezavisna odvjetnica: E. Sharpston,

tajnik: M.-A. Gaudissart, voditelj odjela,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 3. ožujka 2009.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za N. Bressola i dr., M. Snoeck i J. Troeder, *avocats*,
- za C. Chaverot i dr., J. Troeder i M. Mareschal, *avocats*,
- za belgijsku vladu, L. Van den Broeck, u svojstvu agenta, uz asistenciju M. Nihoula, *avocat*,

- za austrijsku vladu, E. Riedl, u svojstvu agenta,
 - za Komisiju Europskih zajednica, C. Cattabriga i G. Rozet, u svojstvu agenata,
- saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 25. lipnja 2009.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 12. prvog stavka i članka 18. stavka 1. UEZ-a, u vezi s člankom 149. stavcima 1. i 2. i člankom 150. stavkom 2. UEZ-a.
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između N. Bressola i dr. i C. Chaverot i dr. s jedne strane te Gouvernement de la Communauté française (u daljnjem tekstu: vlada Francuske zajednice) s druge strane, s ciljem ocjene ustavnosti dekreta Francuske zajednice od 16. lipnja 2006. kojim se uređuje broj studenata u određenim programima tijekom prve dvije godine dodiplomskog studija visokog obrazovanja (*Moniteur belge* od 6. srpnja 2006., str. 34055., u daljnjem tekstu: dekret od 16. lipnja 2006.).

Pravni okvir

Međunarodno pravo

- 3 U skladu s člankom 2. stavkom 2. Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima, koji je donesen na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda 16. prosinca 1966. i koji je stupio na snagu 3. siječnja 1976. (u daljnjem tekstu: Pakt):

„Države stranke ovoga Pakta se obvezuju jamčiti da će prava utvrđena u ovom Paktu biti ostvarena bez ikakve diskriminacije glede [...] nacionalnog [...] podrijetla [...]”

- 4 Člankom 13. stavkom 2. točkom (c) Pakta predviđeno je:

„U cilju punog ostvarenja [prava svakoga na obrazovanje], države stranke ovoga Pakta priznaju:

[...]

c) da se više i visoko obrazovanje mora učiniti jednako dostupnim svima prema sposobnostima korištenjem svih odgovarajućih sredstava, napose postupnim uvođenjem besplatnog obrazovanja, [...]”

Pravo Unije

- 5 U uvodnim izjavama 1., 3. i 20. Direktive 2004/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji na slobodno kretanje i boravište na području države članice, kojom se izmjenjuje Uredba (EEZ) br.

1612/68 i stavljaju izvan snage direktive [slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, o izmjeni Uredba (EEZ) br. 1612/68 i stavljanju izvan snage direktiva] 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ (SL L 158, str. 77., (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 42. i ispravak SL 2016., L 87, str. 36.), koja je donesena u skladu s člankom 12. drugim stavkom UEZ-a i člankom 18. stavkom 2., člancima 40., 44. i 52. UEZ-a, navedeno je sljedeće:

„(1) Građanstvom Unije dodjeljuje se svakom građaninu Unije temeljno i osobno pravo slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, koje je podložno ograničenjima i uvjetima utvrđenima u Ugovoru i mjerama donesenima za njegovu provedbu.

[...]

(3) Građanstvo Unije trebalo bi predstavljati temeljni status državljanina država članica kada ostvaruju svoje pravo na slobodno kretanje i boravak. Stoga je potrebno kodificirati i preispitati postojeće instrumente Zajednice koji se zasebno bave radnicima, samozaposlenim osobama, kao i studentima te drugim osobama koje nisu zaposlene, kako bi se pojednostavnilo i ojačalo pravo na slobodno kretanje i boravak svih građana Unije.

[...]

(20) U skladu sa zabranom diskriminacije na temelju državljanstva, svi građani Unije i članovi njihovih obitelji koji borave u određenoj državi članici na temelju ove Direktive trebali bi u toj državi članici uživati jednako postupanje kao državljani na područjima obuhvaćenima Ugovorom, podložno specifičnim odredbama koje su izričito predviđene u Ugovoru i u sekundarnom pravu.”

6 U članku 3. stavku 1. Direktive 2004/38 navedeno je:

„Ova se Direktiva primjenjuje na sve građane Unije koji se useljavaju ili borave u državi članici različitoj od one čiji su državljani i na članove njihovih obitelji [...].”

7 Prema članku 24. stavku 1. Direktive 2004/38, naslovljenom „Jednako postupanje”:

„Podložno specifičnim odredbama koje su izričito predviđene u Ugovoru i sekundarnom pravu, svi građani Unije koji na temelju ove Direktive borave na državnom području države članice domaćina imaju pravo na postupanje koje je jednako postupanju prema državljanima te države članice unutar područja primjene Ugovora. Ovo pravo proširuje se i na članove obitelji koji nisu državljani države članice i koji imaju pravo na boravak ili stalni boravak.”

Nacionalno pravo

8 Prema dekretu od 16. lipnja 2006., sveučilišta i visoka učilišta Francuske zajednice moraju u skladu s određenim pravilima ograničiti broj studenata koji se u smislu tog dekreta na dan upisa ne smatraju rezidentima u Belgiji (u daljnjem tekstu: nerezidentni

studenti) i koji se prvi put mogu upisati u jedan od devet medicinskih ili paramedicinskih programa navedenih u predmetnom dekretu.

9 U skladu s člankom 1. dekreta od 16. lipnja 2006.:

„U smislu ovog dekreta rezidentni student je student koji u trenutku upisa u visokoškolsku ustanovu dokaže da je njegovo stalno boravište u Belgiji i da ispunjava jedan od sljedećih uvjeta:

1. ima pravo stalno boraviti u Belgiji;
2. imao je stalno boravište u Belgiji najmanje šest mjeseci prije upisa u visokoškolsku ustanovu i istovremeno je bio zaposlen ili samozaposlen ili je imao pravo na zamjenski prihod koji osiguravaju belgijske javne službe;
3. ima odobrenje za boravak na neodređeno vrijeme u skladu s [belgijskim zakonodavstvom];
4. ima odobrenje za boravak u Belgiji jer je [na temelju belgijskog zakonodavstva] ostvario status izbjeglice ili je podnio zahtjev za priznavanje tog statusa;
5. ima odobrenje za boravak u Belgiji jer ima pravo na privremenu zaštitu kako je utvrđeno [primjenjivim nacionalnim odredbama];
6. ima majku, oca, zakonskog skrbnika ili bračnog druga koji ispunjava jedan od gore navedenih uvjeta;
7. u trenutku upisa u visokoškolsku ustanovu ima stalno boravište u Belgiji najmanje tri godine;
8. dodijeljena mu je stipendija za studij u okviru razvoja suradnje za akademsku godinu i za studij za koji je podnesena prijava za upis.

„Pravo stalnog boravka” u smislu podstavka 1. točke 1. za građane druge države članice Europske unije znači pravo priznato člancima 16. i 17. Direktive 2004/38/EZ [...]”

10 Poglavlje II. navedenog dekreta, koje obuhvaća članke 2. do 5., sadržava odredbe o sveučilištima.

11 U skladu s člankom 2. dekreta:

„Akademska tijela ograničavaju broj studenata koji se prvi put upisuju na sveučilište u Francuskoj zajednici u jedan od programa iz članka 3., u skladu s metodom utvrđenom člankom 4.

[...]”

12 U članku 3. dekreta navedeno je:

„Odredbe [poglavlja II.] primjenjuju se na programe kojima se stječu sljedeći akademski stupnjevi:

1. prvostupnik fizioterapije i rehabilitacije;
2. prvostupnik veterinarske medicine.”

13 U članku 4. dekreta navedeno je sljedeće:

„Za svako sveučilište i za svaki program iz članka 3. utvrđuje se ukupan broj „T” koji označava studente koji se prvi put upisuju u odgovarajući program i koji se uzimaju u obzir u vezi s financiranjem kao i broj „NR” koji označava studente koji se prvi put upisuju u odgovarajući program i koji se ne smatraju rezidentima u smislu članka 1.

Ako omjer NR s jedne strane i T za prethodnu akademsku godinu s druge strane dosegne postotak „P”, akademska tijela odbijaju daljnji upis studenata koji još nisu bili upisani u odgovarajući program i koji se ne smatraju rezidentima u smislu članka 1.

P iz prethodnog stavka određen je fiksno kao 30 posto. Međutim, ako je određene akademske godine broj studenata koji studiraju u zemlji koja nije zemlja u kojoj su stekli srednjoškolsku diplomu u prosjeku veći od 10 posto u svim visokoškolskim ustanovama Europske unije, za sljedeću je akademsku godinu P jednak tom postotku pomnoženom s 3.”

14 Člankom 5. dekreta od 16. lipnja 2006. predviđeno je:

„[...] studenti koji se ne smatraju rezidentima u smislu članka 1. mogu podnijeti prijavu za upis u program iz članka 3. najranije tri radna dana prije 2. rujna u godini koja prethodi relevantnoj akademskoj godini. [...]

[...]

Odstupajući od stavka 1., u vezi s nerezidentnim studentima koji dođu podnijeti prijavu za upis u jedan od programa iz članka 3. najkasnije zadnjega radnog dana prije 2. rujna u godini koja prethodi akademskoj godini, ako broj tih studenata premašuje broj NR iz članka 4. stavka 2., prednost među navedenim studentima određuje se ždrijebom. [...]

[...]”

15 Poglavlje III. dekreta od 16. lipnja 2006., koje se sastoji od članaka 6. do 9., sadržava odredbe o visokim učilištima. Članak 6. prvi stavak i članci 8. i 9. dekreta sadržavaju odredbe analogne odredbama članka 2. prvog stavka i članaka 4. i 5. istog dekreta.

16 Navedene se odredbe u skladu s člankom 7. dekreta primjenjuju na programe kojima se stječu sljedeći akademski stupnjevi:

- „1. prvostupnik primaljstva;
2. prvostupnik radne terapije;

3. prvostupnik logopedije;
4. prvostupnik podijatrije;
5. prvostupnik fizioterapije;
6. prvostupnik audiologije;
7. odgajatelj specijaliziran za savjetovanje u vezi s psihološkim obrazovanjem.”

Glavni postupci i prethodna pitanja

- 17 Sustav visokog obrazovanja u Francuskoj zajednici temelji se na slobodnom pristupu obrazovanju bez ograničenja u pogledu upisa studenata.
- 18 Međutim, u toj je zajednici tijekom nekoliko godina zapažen znatan porast broja studenata iz država članica koje nisu Kraljevina Belgija koji se upisuju na ustanove uključene u njezin sustav visokog obrazovanja, posebno u devet medicinskih ili paramedicinskih programa. Prema odluci kojom se upućuje prethodno pitanje, do tog je povećanja osobito došlo zbog priljeva francuskih studenata koji su orijentirani na Francusku zajednicu jer se u njoj visoko obrazovanje odvija na istom jeziku kao u Francuskoj i jer je Francuska Republika ograničila pristup predmetnim studijima.
- 19 Budući da je broj tih studenata u navedenim programima postao prevelik, Francuska zajednica donijela je dekret od 16. lipnja 2006.
- 20 Tužitelji u glavnim postupcima podnijeli su 9. kolovoza i 13. prosinca 2006. pri Cour constitutionnelle (Ustavni sud) tužbu za poništenje dekreta.
- 21 Neki su od tužitelja studenti, osobito francuskih državljani, koji ne pripadaju nijednoj od kategorija iz članka 1. dekreta od 16. lipnja 2006. i koji su za akademsku godinu 2006./2007. podnijeli prijavu za upis na visokoškolsku ustanovu u Francuskoj zajednici kako bi tamo pohađali jedan od programa iz navedenog dekreta.
- 22 Budući da je broj nerezidentnih studenata premašio prag utvrđen navedenim dekretom, predmetne su ustanove za te studente organizirale ždrijež, u kojem su tužitelji u glavnim postupcima bili neuspješni. Stoga su predmetne ustanove odbile njihove prijave za upis.
- 23 Ostali tužitelji u glavnim postupcima predavači su na sveučilištima i visokim učilištima obuhvaćenima dekretom od 16. lipnja 2006., koji smatraju da su primjenom tog dekreta njihova radna mjesta izravno ili neizravno ugrožena, jer će njegova primjena u konačnici dovesti do smanjenja broja studenata upisanih na visokoškolske ustanove.
- 24 U prilog svojoj tužbi tužitelji u glavnim postupcima osobito tvrde da se dekretom od 16. lipnja 2006. krši načelo nediskriminacije, jer se njegovim odredbama bez valjanog razloga prema rezidentnim studentima postupa drukčije nego prema nerezidentnim studentima. Dok rezidentni studenti i dalje uživaju slobodan pristup programima iz dekreta, pristup nerezidentnih studenata navedenim programima ograničen je tako da broj studenata koji pripadaju toj kategoriji i koji su upisani u navedene programe ne može premašiti prag od 30 %.

25 Sud koji je uputio zahtjev ima određene sumnje u pogledu zakonitosti dekreta od 16. lipnja 2006. i smatra da odredbe belgijskog ustava – za čiji je nadzor u slučaju navodne povrede nadležan – treba tumačiti u vezi s člankom 12. prvim stavkom, člankom 18. stavkom 1., člankom 149. stavkom 1., člankom 149. stavkom 2. drugom alinejom i člankom 150. stavkom 2. trećom alinejom UEZ-a.

26 U tim je okolnostima Cour constitutionnelle odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„(1) Treba li članak 12. prvi stavak i članak 18. stavak 1. UEZ-a, u vezi s člankom 149. stavkom 1., člankom 149. stavkom 2. drugom alinejom i člankom 150. stavkom 2. trećom alinejom [UEZ-a] tumačiti u smislu da je tim odredbama protivno da autonomna zajednica države članice, koja je odgovorna za visoko obrazovanje i koja je zbog restriktivne politike koju provodi susjedna država članica suočena s priljevom studenata iz susjedne države članice u pogledu izvjesnog broja medicinskih studijskih programa koji se uglavnom financiraju javnim sredstvima, donese mjere kao što su one sadržane u [dekretu od 16. lipnja 2006.] ako se navedena zajednica poziva na valjane razloge kako bi potvrdila da bi se takvom situacijom moglo prekomjerno opteretiti javne financije i ugroziti kvaliteta pruženog obrazovanja?

(2) Bi li odgovor na prvo pitanje bio drukčiji ako navedena zajednica dokaže da je posljedica te situacije da premalo studenata koji borave u predmetnoj zajednici stječe diplomu da bi za osiguravanje kvalitete sustava javnog zdravstva u toj zajednici dugoročno bilo dovoljno kvalificiranog medicinskog osoblja?

(3) Bi li odgovor na prvo pitanje bio drukčiji ako navedena zajednica, uzimajući u obzir, *in fine*, članak 149. stavak 1. [UEZ-a], te članak 13. stavak 2. točku (c) [Pakta] koji sadržava obvezu mirovanja (*standstill*), odluči zadržati široki i demokratski pristup kvalitetnom visokom obrazovanju za stanovništvo te zajednice?”

Prvo i drugo pitanje

27 Svojim prvim dvama pitanjima, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita je li pravu Unije protivan propis države članice, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, kojim se ograničava broj nerezidentnih studenata koji se prvi put mogu upisati u medicinske i paramedicinske programe na visokoškolskim ustanovama, ako je navedena država članica zbog restriktivne politike koju provodi susjedna država članica suočena s priljevom studenata iz potonje i ako kao posljedica te situacije premalo rezidentnih studenata iz prve države članice diplomira u navedenim programima.

Nadležnost država članica u području obrazovanja

28 Najprije valja podsjetiti da iako pravo Unije, na temelju članka 165. stavka 1. i članka 166. stavka 1. UFEU-a, ne zadire u nadležnost država članica u pogledu organizacije njihovih obrazovnih sustava i strukovnog osposobljavanja, ostaje činjenica da one tu nadležnost moraju ostvarivati uz poštovanje prava Unije, a posebice odredaba o slobodi kretanja i boravka na državnom području država članica (u tom smislu vidjeti presude

od 11. rujna 2007., Schwarz i Gootjes-Schwarz, C-76/05, Zb., str. I-6849., t. 70., i od 23. listopada 2007., Morgan i Bucher, C-11/06 i C-12/06, Zb., str. I-9161., t. 24.).

- 29 Stoga se države članice mogu odlučiti za obrazovni sustav koji se temelji na slobodnom pristupu – bez ograničenja broja studenata koji se mogu upisati – ili za sustav biranja studenata koji se temelji na kontroliranom pristupu. Međutim, kad se odluče za jedan od navedenih sustava ili za njihovu kombinaciju, pravila izabranog sustava moraju biti u skladu s pravom Unije, a posebno s načelom nediskriminacije na temelju državljanstva.

Određivanje odredaba koje se primjenjuju na predmete u glavnom postupku

- 30 Člankom 21. stavkom 1. UFEU-a predviđeno je da svaki građanin Unije ima pravo slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, podložno ograničenjima i uvjetima utvrđenima u ugovorima i mjerama donesenima za njihovu provedbu.
- 31 Nadalje, iz sudske prakse Suda proizlazi da se svaki građanin Unije može pozvati na članak 18. UFEU-a, kojim se zabranjuje svaka diskriminacija na temelju državljanstva, u svim situacijama iz područja primjene *ratione materiae* prava Unije, među koje se ubrajaju i one koje se tiču ostvarivanja prava na slobodno kretanje i boravak na državnom području država članica iz članka 21. UFEU-a (u tom smislu vidjeti presude od 2. listopada 2003., Garcia Avello, C-148/02, Zb., str. I-11613., t. 24.; od 15. ožujka 2005., Bidar, C-209/03, Zb., str. I-2119., t. 32. i 33., i od 18. studenoga 2008., Förster, C-158/07, Zb., str. I-8507., t. 36. i 37.).
- 32 Osim toga, iz iste sudske prakse proizlazi da su tom zabranom obuhvaćene i situacije koje se odnose na uvjete pristupa strukovnom osposobljavanju, pri čemu visokoškolsko obrazovanje i sveučilišno obrazovanje jesu strukovno osposobljavanje (presuda od 7. srpnja 2005., Komisija/Austrija, C-147/03, Zb., str. I-5969., t. 32. i 33., i navedena sudska praksa).
- 33 Iz navedenog slijedi da se dotični studenti u glavnom postupku mogu pozvati na člancima 18. i 21. UFEU-a predviđeno pravo slobodnog kretanja i boravka unutar državnog područja države članice, kao što je Kraljevina Belgija, i kad nisu izloženi izravnoj ili neizravnoj diskriminaciji na temelju državljanstva.
- 34 U tim se okolnostima ne može isključiti da situacija nekih od tužitelja u glavnom postupku može biti obuhvaćena člankom 24. stavkom 1. Direktive 2004/38, koji se primjenjuje na svakog građanina Unije koji boravi na državnom području države članice domaćina u skladu s tom direktivom.
- 35 U tom pogledu iz spisa kao prvo proizlazi da su dotični studenti u glavnom postupku građani Unije.
- 36 Kao drugo, činjenica da možda ne obavljaju gospodarsku djelatnost u Belgiji nije relevantna, jer se Direktiva 2004/38 primjenjuje na sve građane Unije bez obzira na pitanje obavljaju li oni na državnom području druge države članice gospodarsku djelatnost kao zaposlene ili samozaposlene osobe ili tamo ne obavljaju nikakvu gospodarsku djelatnost.

- 37 Kao treće, ne može se isključiti da su neki od dotičnih tužitelja u glavnom postupku već boravili u Belgiji prije no što su odlučili da se žele upisati u jedan od predmetnih programa.
- 38 Kao četvrto, valja utvrditi da se Direktiva 2004/38 primjenjuje *ratione temporis* u glavnom postupku. Države članice su s jedne strane bile obvezne provesti navedenu direktivu prije 30. travnja 2006. S druge strane, dekret o kojem je riječ u glavnom postupku donesen je nakon tog datuma, odnosno 16. lipnja 2006. Osim toga, nije sporno da su dotični studenti u glavnom postupku podnijeli prijavu za upis na predmetne visokoškolske ustanove za akademsku godinu 2006./2007. i da im je na temelju navedenog dekreta upis odbijen. Stoga je njihova prijava za upis morala biti odbijena nakon 30. travnja 2006.
- 39 Međutim, budući da Sud ne raspolaže svim elementima na temelju kojih bi mogao utvrditi da je situacija tužitelja u glavnom postupku isto tako obuhvaćena područjem primjene članka 24. stavka 1. Direktive 2004/38, na sudu koji je uputio zahtjev je da ocijeni je li navedena odredba doista primjenjiva u glavnom postupku.

Postojanje nejednakog postupanja

- 40 Valja podsjetiti da se načelom nediskriminacije zabranjuje ne samo izravna diskriminacija na temelju državljanstva, nego i svi drugi neizravni oblici diskriminacije koji, uz primjenu drugih kriterija razlikovanja, u stvarnosti dovode do istog rezultata (u tom smislu vidjeti presudu od 18. srpnja 2007., Hartmann, C-212/05, Zb., str. I-6303., t. 29.).
- 41 Osim ako je objektivno opravdana i proporcionalna željenom cilju, odredbu nacionalnog prava treba smatrati neizravno diskriminatornom ako je po samoj svojoj prirodi podobna više oštetiti državljane druge države članice nego državljane države domaćina i ako stoga postoji opasnost da državljane druge države članice stavlja u osobito nepovoljan položaj (u tom smislu posebno vidjeti presudu od 30. studenoga 2000., Österreichischer Gewerkschaftsbund, C-195/98, Zb., str. I-10497., t. 40., i gore navedenu presudu Hartmann, t. 30.).
- 42 U predmetima u glavnom postupku dekretom od 16. lipnja 2006. predviđeno je da je neograničeni pristup medicinskim i paramedicinskim programima obuhvaćenima navedenim dekretom dostupan samo rezidentnim studentima, odnosno onima koji ispunjavaju uvjet stalnog boravišta u Belgiji i jedan od preostalih osam alternativnih uvjeta navedenih u članku 1. prvom stavku točkama 1. do 8. tog dekreta.
- 43 Suprotno tome, studenti koji ne ispunjavaju navedene uvjete uživaju samo ograničeni pristup navedenim ustanovama, jer je za svaku sveučilišnu ustanovu i svaki program ukupni broj takvih studenata u načelu ograničen na 30 % svih upisanih u prethodnoj akademskoj godini. Nakon što je navedeni postotak dosegnut, ždrijebom se biraju nerezidentni studenti za upis.
- 44 Stoga se nacionalnim propisom o kojem je riječ u glavnom postupku stvara razlika u postupanju prema rezidentnim i nerezidentnim studentima.

45 Uvjet boravišta, kao što je onaj koji se zahtijeva navedenim propisom, lakše mogu ispuniti belgijski državljani, koji najčešće imaju boravište u Belgiji, nego državljani drugih država članica, koji u pravilu boravište imaju u državi članici koja nije Belgija (analogijom vidjeti presudu od 8. lipnja 1999., Meeusen, C-337/97, Zb., str. I-3289., t. 23. i 24., kao i gore navedenu presudu Hartmann, t. 31.).

46 Iz toga slijedi, kao što je između ostalog priznala i belgijska vlada, da nacionalni propis o kojem je riječ u glavnom postupku već po svojoj prirodi više utječe na državljane država članica koje nisu Kraljevina Belgija nego na belgijske državljane i time državljane drugih država članica stavlja u osobito nepovoljan položaj.

Opravdanost nejednakog postupanja

47 Kao što je navedeno u točki 41. ove presude, razlika u postupanju uspostavljena dekretom od 16. lipnja 2006. predstavlja neizravnu diskriminaciju na temelju državljanstva koja je zabranjena, osim ako je objektivno opravdana.

48 Osim toga, kako bi bila opravdana, predmetna mjera mora biti prikladna za ostvarenje željenoga legitimnog cilja i ne smije prelaziti ono što je nužno za postizanje tog cilja (u tom smislu vidjeti presude od 16. listopada 2008., Renneberg, C-527/06, Zb., str. I-7735, t. 81., kao i od 19. svibnja 2009., Apothekerkammer des Saarlandes i dr., C-171/07 i C-172/07, Zb., str. I-4171., t. 25.).

Opravdanost u odnosu na prekomjerna opterećenja za financiranje visokog obrazovanja

49 Belgijska vlada uz potporu austrijske vlade kao prvo tvrdi da je razlika u postupanju prema rezidentnim i nerezidentnim studentima neophodna kako bi se izbjegla prekomjerna opterećenja za financiranje visokog obrazovanja proizišla iz činjenice da bi u slučaju nepostojanja razlike u postupanju broj nerezidentnih studenata upisanih na visokoškolske ustanove Francuske zajednice dosegno prekomjernu razinu.

50 S tim u vezi valja utvrditi da, prema objašnjenjima Francuske zajednice, kako proizlaze iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje, financijsko opterećenje nije glavni razlog kojim je donošenje dekreta od 16. lipnja 2006. opravdano. U tim je objašnjenjima navedeno da je financiranje obrazovanja organizirano na temelju sustava „zatvorene omotnice” u kojem ukupna dodjela sredstava ne ovisi o ukupnom broju studenata.

51 U tim okolnostima strah od prekomjernog opterećenja za financiranje visokog obrazovanja ne može opravdati nejednako postupanje prema rezidentnim i nerezidentnim studentima.

Opravdanost u odnosu na zaštitu homogenosti sustava visokog obrazovanja

52 Belgijska vlada uz potporu austrijske vlade tvrdi da je prisutnost nerezidentnih studenata u predmetnim programima dosegla razinu koja bi mogla dovesti do smanjenja kvalitete visokog obrazovanja zbog ograničenja povezanih s kapacitetom obrazovnih ustanova za primanje tih studenata i s raspoloživošću njihovog osoblja. Stoga je za zaštitu homogenosti tog sustava i za osiguranje širokog i demokratskog pristupa kvalitetnom visokom obrazovanju za stanovništvo Francuske zajednice bilo nužno

uvesti nejednako postupanje prema rezidentnim studentima i nerezidentnim studentima te ograničiti broj potonjih.

- 53 Doista, nije moguće odmah na početku isključiti da se sprečavanjem rizika za postojanje nacionalnog obrazovnog sustava i za njegovu homogenost može opravdati nejednako postupanje prema nekim studentima (u tom smislu vidjeti gore navedenu presudu Komisija/Austrija, t. 66.).
- 54 Međutim, elementi izneseni kao opravdanje s tim u vezi isti su kao oni koji su povezani sa zaštitom javnog zdravlja jer svi predmetni programi pripadaju tom području. Stoga njih valja ispitati samo s obzirom na opravdanja koja se odnose na zaštitu javnog zdravlja.

Opravdanost u odnosu na zahtjeve javnog zdravlja

– Očitovanja podnesena Sudu

- 55 Belgijska vlada uz potporu austrijske vlade potvrđuje da je propis o kojem je riječ u glavnom postupku nužan za ostvarenje cilja osiguravanja kvalitete i daljnjeg pružanja medicinske i paramedicinske skrbi u Francuskoj zajednici.
- 56 Kao prvo, veliki broj nerezidentnih studenata dovodi do znatnog smanjenja kvalitete nastave u medicinskim i paramedicinskim programima, jer se u okviru te nastave zahtijeva znatan broj sati praktičnog osposobljavanja. Pokazalo se da se takvo osposobljavanje ne može provesti pravilno ako je premašen određeni broj studenata, jer kapacitet visokoškolskih ustanova, raspoloživost njihovog osoblja i mogućnosti praktičnog osposobljavanja nisu neograničeni.
- 57 Kako bi ilustrirala poteškoće povezane s nastavom s kojima je suočena, belgijska vlada osobito upućuje na situaciju u području studija veterinarske medicine. Tvrdi, pozivajući se na standarde kvalitete obrazovanja u području veterinarstva, na temelju kojih se osobito zahtijeva da svaki student obavi praktičnu kliničku praksu na dovoljnom broju životinja, da je utvrđeno kako unutar Francuske zajednice nije moguće osposobiti više od 200 veterinaru godišnje u drugom dijelu sveučilišnog studija. Međutim, zbog priljeva nerezidentnih studenata ukupni se broj studenata, podijeljen na šest godina studija, povećao s 1233 na 2343 od akademske godine 1995./1996. do 2002./2003.
- 58 Situacija je slična i u pogledu drugih programa obuhvaćenih dekretom od 16. lipnja 2006.
- 59 Kao drugo, belgijska vlada tvrdi da bi veliki broj nerezidentnih studenata naposljetku mogao dovesti do nedostatka kvalificiranog medicinskog osoblja na cijelom području, čime bi se ugrozio sustav javnog zdravstva u Francuskoj zajednici. Taj rizik proizlazi iz činjenice da se nerezidentni studenti nakon studija vraćaju u svoju zemlju podrijetla kako bi tamo obavljali svoje zanimanje, dok je rezidentnih diplomiranih studenata u određenim strukama i dalje premalo.
- 60 Tužitelji u glavnom postupku osobito tvrde da čak i kada bi navedena opravdanja bila dopuštena, belgijska vlada nije dokazala postojanje gore navedenih okolnosti.

61 Komisija tvrdi da vrlo ozbiljno shvaća rizike na koje upućuje belgijska vlada. Međutim smatra da u ovom trenutku ne raspolaže svim činjenicama na temelju kojih bi mogla odlučiti o osnovanosti opravdanja.

– Odgovor Suda

62 Iz sudske prakse proizlazi da se nejednakost u postupanju koja se neizravno temelji na državljanstvu može opravdati ciljem održavanja uravnoteženih medicinskih usluga visoke kvalitete dostupnih svima, jer se tom mjerom pridonosi postizanju visoke razine zaštite javnog zdravlja (u tom smislu osobito vidjeti presudu od 10. ožujka 2009., Hartlauer, C-169/07, Zb., str. I-1721., t. 47., i navedenu sudsku praksu).

63 Stoga valja ocijeniti je li propis o kojem je riječ u glavnom postupku primjeren za osiguravanje ostvarenja tog legitimnog cilja te ne prelazi li ono što je potrebno za postizanje tog cilja.

64 U tom je pogledu samo nacionalni sudac, kao jedina osoba kompetentna ocijeniti činjenice u glavnom predmetu i protumačiti nacionalno zakonodavstvo, nadležan utvrditi odgovara li i u kojoj mjeri navedeni propis tim zahtjevima (u tom smislu vidjeti presude od 13. srpnja 1989., Rinner-Kühn, 171/88, Zb., str. 2743., t. 15., kao i od 23. listopada 2001., Schönheit i Becker, C-4/02 i C-5/02, Zb., str. I-12575., t. 82. i 83.).

65 Međutim, Sud, koji je pozvan dati nacionalnom sudu koristan odgovor, nadležan je da mu da naznake na temelju spisa glavnog postupka, kao i na temelju usmenih i pisanih očitovanja koja su mu podnesena, kako bi nacionalnom sudu omogućio da donese svoju odluku (presuda od 20. ožujka 2003., Kutz-Bauer, C-187/00, Zb., str. I-2741., t. 52., kao i gore navedena presuda Schönheit i Becker, t. 83.).

66 Kao prvo, na sudu koji je uputio zahtjev je da utvrdi postojanje stvarnih rizika za zaštitu javnog zdravlja.

67 U tom se pogledu ne može *a priori* isključiti da se mogućim smanjenjem kvalitete osposobljavanja budućih zdravstvenih stručnjaka može naposljetku narušiti kvaliteta skrbi koja se pruža na predmetnom području, jer kvaliteta medicinskih i paramedicinskih usluga na određenom području ovisi o stručnim sposobnostima zdravstvenih stručnjaka koji tamo obavljaju djelatnost.

68 Isto se tako ne može isključiti da se zbog mogućeg ograničenja ukupnog broja studenata u predmetnih programima, osobito s ciljem osiguravanja kvalitete osposobljavanja, može proporcionalno smanjiti broj diplomiranih studenata koji su spremni osigurati da u budućnosti budu na raspolaganju za pružanje zdravstvenih usluga na predmetnom području, što bi moglo utjecati na razinu zaštite javnog zdravlja. Pri tome valja priznati da bi nedostatak zdravstvenih stručnjaka prouzročio ozbiljne probleme povezane sa zaštitom javnog zdravlja i da je za sprečavanje tog rizika potrebno da se dostatan broj diplomiranih studenata nastani na predmetnom području kako bi tamo obavljali jedno od medicinskih ili paramedicinskih zanimanja obuhvaćenih dekretom o kojem je riječ u glavnom postupku.

69 Pri ocjenjivanju tih rizika sud koji je uputio zahtjev treba uzeti u obzir prvo činjenicu da je veza između osposobljavanja budućih zdravstvenih stručnjaka i cilja održavanja

uravnoteženih medicinskih usluga visoke kvalitete dostupnih svima samo neizravna i manje uzročna od veze između cilja javnog zdravlja i djelatnosti zdravstvenih stručnjaka koji su već prisutni na tržištu (vidjeti gore navedene presude Hartlauer, t. 51. do 53. kao i Apothekerkammer des Saarlandes i dr., t. 34. do 40.). Ocjena takve veze osobito će ovisiti o analizi mogućnosti, što će zahtijevati ekstrapolaciju na temelju izvjesnog broja potencijalnih i neizvjesnih čimbenika, uzimajući pritom u obzir budući razvoj predmetnoga zdravstvenog sektora, ali i o analizi situacije na početku, odnosno sadašnjeg stanja.

- 70 Kao drugo, pri konkretnom ocjenjivanju okolnosti predmeta u glavnom postupku, sud koji je uputio zahtjev treba uzeti u obzir i činjenicu da država članica može primijeniti zaštitne mjere, a da ne mora čekati da se stvarno realizira nedostatak zdravstvenih stručnjaka, s obzirom na to da postoje nesigurnosti vezane za postojanje ili važnost rizika za zaštitu javnog zdravlja na njezinom državnom području (analogijom vidjeti gore navedenu presudu Apothekerkammer des Saarlandes i dr., t. 30., i navedenu sudsku praksu). Isto vrijedi i u pogledu rizika za kvalitetu obrazovanja u tom području.
- 71 U tim je okolnostima na nadležnim nacionalnim tijelima da dokažu stvarno postojanje takvih rizika (analogijom vidjeti gore navedenu presudu Apothekerkammer des Saarlandes i dr., t. 39.). Prema ustaljenoj sudskoj praksi, na tim je tijelima da pri donošenju mjere kojom se odstupa od načela zaštićenog pravom Unije u svakom pojedinačnom slučaju dokažu da je predmetna mjera primjerena za osiguravanje ostvarenja cilja na koji se poziva te da ne prelazi ono što je potrebno za postizanje tog cilja. Opravdavajući razlozi na koje se država članica može pozvati trebaju biti popraćeni primjerenim dokazima ili analizom prikladnosti proporcionalnosti mjere ograničavanja koju je donijela ta država kao i preciznim elementima kojima se potkrepljuje njezina argumentacija (u tom smislu vidjeti presudu od 18. ožujka 2004., Leichtle, C-8/02, Zb., str. I-2641., t. 45, i gore navedenu presudu Komisija/Austrija, t. 63.). Takvom objektivnom i detaljnom analizom, koju podupiru brojke, mora biti moguće na temelju čvrstih, dosljednih i dokazivih podataka dokazati postojanje stvarnih rizika za javno zdravlje.
- 72 U predmetima u glavnom postupku tom se analizom mora osobito omogućiti da se za svaki od devet programa obuhvaćenih dekretom od 16. lipnja 2006. procijeni maksimalan broj studenata koji se mogu osposobiti na razini koja je u skladu sa željenim standardima kvalitete osposobljavanja. Uz to, u njoj mora biti naveden broj diplomiranih studenata koji se moraju nastaniti u Francuskoj zajednici kako bi tamo obavljali medicinsko ili paramedicinsko zanimanje, što je potrebno kako bi usluge javnog zdravlja bile osigurane u dovoljnoj mjeri.
- 73 Osim toga, ta analiza ne može biti ograničena samo na brojke koje se odnose na jednu ili drugu skupinu studenata i njome se osobito na temelju ekstrapolacije ne može zaključiti da će se svi nerezidentni studenti nakon završetka studija nastaniti u državi u kojoj su boravili prije početka studija i tamo obavljati jedno od zanimanja o kojima je riječ u glavnom postupku. Slijedom toga, u toj analizi treba uzeti u obzir učinak skupine nerezidentnih studenata na ostvarenje cilja kojim se želi osigurati raspoloživost stručnjaka u Francuskoj zajednici. U njoj treba uzeti u obzir i mogućnost da se nakon završetka studija rezidentni studenti mogu odlučiti za obavljanje svojeg zanimanja u državi koja nije Kraljevina Belgija. Isto tako, u obzir treba uzeti i u kojoj se mjeri osobe

koje nisu studirale u Francuskoj zajednici tamo kasnije nastanjuju kako bi obavljale jedno od navedenih zanimanja.

- 74 Na nadležnim je tijelima da sudu koji je uputio zahtjev dostave analizu koja ispunjava navedene zahtjeve.
- 75 Kao drugo, ako sud koji je uputio zahtjev smatra da postoje stvarni rizici za zaštitu javnog zdravlja, taj sud mora u pogledu dokaza koje su predočila nacionalna tijela ocijeniti može li se propis o kojem je riječ u glavnom postupku smatrati primjerenim za ostvarivanje cilja zaštite javnog zdravlja.
- 76 U tom kontekstu treba osobito ocijeniti može li se ograničenjem broja nerezidentnih studenata stvarno povećati broj diplomiranih studenata koji su spremni osigurati da će u budućnosti biti na raspolaganju za pružanje zdravstvenih usluga unutar Francuske zajednice.
- 77 Kao treće, na sudu koji je uputio zahtjev je da ocijeni prelazi li propis o kojem je riječ u glavnom postupku ono što je potrebno za ostvarenje navedenog cilja, odnosno može li se taj cilj ostvariti manje restriktivnim mjerama.
- 78 U tom pogledu valja pojasniti da je na sudu koji je uputio zahtjev da osobito ocijeni može li se cilj od općeg interesa na koji se poziva ostvariti manje restriktivnim mjerama kojima bi se potaknulo studente koji pohađaju studij u Francuskoj zajednici da se nakon završetka studija tamo nastane ili kojima bi se potaknulo stručnjake obrazovane izvan Francuske zajednice da se u njoj nastane.
- 79 Isto tako, na sudu koji je uputio zahtjev je da ispita jesu li nadležna tijela na odgovarajući način uskladila ostvarivanje navedenog cilja sa zahtjevima koji proizlaze iz prava Unije, osobito s time da studenti koji dolaze iz drugih država članica imaju mogućnost pristupa visokom obrazovanju, pri čemu ta mogućnost predstavlja samu bit načela slobodnog kretanja studenata (u tom smislu vidjeti gore navedenu presudu Komisija/Austrija, t. 70.). Ograničenja pristupa navedenim studijima koja je uvela država članica stoga moraju biti ograničena na ono što je nužno za ostvarenje zadanih ciljeva i moraju navedenim studentima omogućiti dovoljno širok pristup visokom obrazovanju.
- 80 S tim u vezi iz spisa proizlazi da su nerezidentni studenti koji su zainteresirani za visoko obrazovanje za upis odabrani ždrijebom, kojim se kao takvim ne uzima u obzir njihovo znanje i iskustvo.
- 81 U tim je okolnostima na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri je li proces odabira nerezidentnih studenata ograničen na ždrijeb i, ako je to tako, je li takav način odabira, koji se ne temelji na sposobnostima predmetnih kandidata, već na slučajnom odabiru, nužan za ostvarenje zadanih ciljeva.
- 82 Slijedom toga, na prvo i drugo pitanje valja odgovoriti da je člancima 18. i 21. UFEU-a protivan nacionalni propis, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, kojim se ograničava broj nerezidentnih studenata koji se mogu prvi put upisati u medicinske i paramedicinske programe u visokoobrazovnim ustanovama, osim ako sud koji je

uputio zahtjev utvrdi, nakon što je ocijenio sve relevantne dokaze koje su predočila nadležna tijela, da je navedeni propis opravdan s obzirom na cilj zaštite javnog zdravlja.

Treće pitanje

- 83 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti poziva Sud da objasni kako na situaciju o kojoj je riječ u glavnom postupku utječu zahtjevi koji su državama članicama nametnuti člankom 13. stavkom 2. točkom (c) Pakta.
- 84 Belgijska vlada tvrdi da je donošenje dekreta od 16. lipnja 2006. bilo neophodno zbog poštovanja prava stanovništva Francuske zajednice na obrazovanje, kako to pravo proizlazi iz članka 13. stavka 2. točke (c) Pakta. Predmetna odredba sadržava obvezu mirovanja, na temelju koje je navedena zajednica obvezna održavati široki i demokratski pristup kvalitetnom visokom obrazovanju. Da nema tog dekreta, održavanje takvog pristupa bilo bi ugroženo.
- 85 Međutim, s tim u vezi valja istaknuti da nema neusklađenosti između Pakta i zahtjeva koji, ovisno o slučaju, proizlaze iz članaka 18. i 21. UFEU-a.
- 86 Kao što proizlazi iz teksta članka 13. stavka 2. točke (c), Paktom se u biti nastoji ostvariti isti cilj kao i člancima 18. i 21. UFEU-a, a to je osiguravanje poštovanja načela nediskriminacije u pogledu pristupa visokom obrazovanju. To je potvrđeno člankom 2. stavkom 2. Pakta, u skladu s kojim se države članice Pakta obvezuju jamčiti da će prava utvrđena Paktom biti ostvarena bez ikakve diskriminacije u pogledu, između ostalog, nacionalnog podrijetla.
- 87 Suprotno tome, člankom 13. stavkom 2. točkom (c) Pakta od države članice se ne zahtijeva niti joj se dopušta da široki pristup kvalitetnom visokom obrazovanju omogućiti samo svojim državljanima.
- 88 Uzimajući u obzir prethodno navedeno, na treće pitanje valja odgovoriti da se nadležna tijela ne mogu pozivati na članak 13. stavak 2. točku (c) Pakta ako sud koji je uputio zahtjev utvrdi da dekret od 16. lipnja 2006. nije usklađen s člancima 18. i 21. UFEU-a.

Vremenski učinci presude

- 89 U slučaju da Sud presudi da je pravu Unije protivan nacionalni propis o kojem je riječ u glavnom postupku, belgijska vlada zahtijeva vremensko ograničenje učinaka presude. To bi ograničenje bilo neophodno zbog povećanja broja pravnih odnosa uspostavljenih u dobroj vjeri do kojeg je došlo jer su brojni nerezidentni studenti dostavili dokumente za upis u jedan od programa iz dekreta od 16. lipnja 2006. za akademsku godinu 2006./2007. Ako bi navedeni pravni odnosi bili dovedeni u pitanje, mogle bi nastupiti teške ekonomske posljedice zbog kojih proračun Francuske zajednice u području obrazovanja više ne bi bio uravnotežen.
- 90 U skladu s ustaljenom sudskom praksom, tumačenje koje Sud da o nekom pravilu prava Unije, u izvršavanju nadležnosti koju mu povjerava članak 267. UFEU-a, objašnjava i precizira značenje i doseg tog pravnog pravila, onako kako ono treba ili je trebalo biti shvaćeno i primijenjeno od stupanja na snagu. Iz navedenog slijedi da sudac može i mora primijeniti tako protumačeno pravno pravilo na postojeće pravne odnose koji su

nastali prije donošenja presude kojom se odlučilo o zahtjevu za prethodnu odluku ako su, k tome, ispunjeni svi uvjeti koji omogućuju da se pred nadležnim sudom vodi spor o primjeni navedenog pravila (vidjeti presude od 2. veljače 1988., Blaizot i dr., 24/86, Zb., str. 379, t. 27., i od 15. prosinca 1995., Bosman, C-415/93, Zb., str. I-4921., t. 141.).

- 91 Samo iznimno Sud može, primjenom općeg načela pravne sigurnosti koje je sastavni dio pravnog poretka Unije, biti potaknut da ograniči mogućnost da se zainteresirane osobe pozivaju na odredbu koju je protumačio, radi dovođenja u pitanje pravnih odnosa ustanovljenih u dobroj vjeri. Da bi se takvo ograničenje moglo uvesti, moraju se ispuniti dva temeljna kriterija, a to su dobra vjera zainteresiranih osoba i opasnost od ozbiljnih poremećaja (osobito vidjeti presude od 28. rujna 1994., Vroege, C-57/93, Zb., str. I-4541., t. 21., kao i od 10. siječnja 2006., Skov i Bilka, C-402/03, Zb., str. I-199., t. 51.).
- 92 Isto je tako ustaljena sudska praksa da financijske posljedice koje bi za neku državu članicu mogle proizaći iz presude donesene u prethodnom postupku ne opravdavaju, same po sebi, ograničavanje vremenskih učinaka te presude (osobito vidjeti presudu od 20. rujna 2001., Grzelczyk, C-184/99, Zb., str. I-6193., t. 52.).
- 93 Naime, Sud se za takvo rješenje odlučio samo u vrlo specifičnim okolnostima kada je s jedne strane postojao rizik nastupanja teških ekonomskih posljedica, osobito zbog povećanja broja pravnih odnosa uspostavljenih u dobroj vjeri na temelju propisa koji se smatrao valjanim i na snazi, te kada je s druge strane bilo jasno da su pojedinci i nacionalna tijela bili potaknuti na postupanje koje nije u skladu s propisima Unije zbog znatne objektivne nesigurnosti u pogledu dosega odredbi prava Unije, pri čemu su toj nesigurnosti možda pridonijela i postupanja drugih država članica ili Komisije (vidjeti gore navedenu presudu Grzelczyk, t. 53.).
- 94 U predmetima u glavnom postupku valja utvrditi da belgijska vlada Sudu nije predočila nikakve konkretne dokaze na temelju kojih bi se moglo potvrditi da su autori dekreta od 16. lipnja 2006. bili potaknuti na postupanje koje zbog znatne objektivne nesigurnosti u pogledu dosega prava Unije možda nije bilo u skladu s tim pravom.
- 95 Isto tako, ta vlada nije konkretnim dokazima potkrijepila svoj argument da postoji rizik da bi ova presuda, u slučaju da njezini učinci nisu vremenski ograničeni, mogla imati ozbiljne financijske posljedice.
- 96 U tim okolnostima nema potrebe vremenski ograničiti učinke ove presude.

Troškovi

- 97 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

1. **Člancima 18. i 21. UFEU-a protivan je nacionalni propis, kao što je onaj o kojem je riječ u glavnom postupku, kojim se ograničava broj studenata koji**

se ne smatraju rezidentima Belgije i koji se mogu prvi put upisati u medicinske i paramedicinske programe u visokoškolskim ustanovama, osim ako sud koji je uputio zahtjev utvrdi, nakon što je ocijenio sve relevantne dokaze koje su predložila nadležna tijela, da je navedeni propis opravdan s obzirom na cilj zaštite javnog zdravlja.

2. Nadležna tijela ne mogu se pozvati na članak 13. stavak 2. točku (c) Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima, koji je donesen na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda 16. prosinca 1966., ako sud koji je uputio zahtjev utvrdi da dekret Francuske zajednice od 16. lipnja 2006. kojim je uređen broj studenata u određenim programima tijekom prve dvije godine dodiplomskog studija visokog obrazovanja nije usklađen s člancima 18. i 21. UFEU-a.

[Potpisi]

* Jezik postupka: francuski